

МЕЖДУНАРОДНО СЪБИТИЕ ЗА ОБМЕН НА ОПИТ

**ОТ ИНСТРУМЕНТИ КЪМ СДЕЛКИ
КАК ИНТЕЛИГЕНТНОТО ФИНАНСИРАНЕ ДОСТИГА ДО ПАЗАРА
ОНЛАЙН | 30 АПРИЛ 2026**

Проектът е съфинансиран от Програмата на Европейския съюз за околна среда и климатични действия (LIFE) съгласно Споразумение за безвъзмездно финансиране № 101120412

ТРЕТО МЕЖДУНАРОДНО СЪБИТИЕ НА SMAFIN Expanded ЗА ОБМЕН НА ОПИТ

Третото международно събитие за обмен на опит на проект SMAFIN Expanded, проведено онлайн на 30 април 2026 г., беше посветено на ключово предизвикателство при прилагането на финансирането за енергийна ефективност: **разминаването между наличието на финансови инструменти и реалното осъществяване на инвестиции.**

В цяла Европа са въведени множество политически инструменти и финансови схеми в подкрепа на енергийната ефективност. Въпреки това, **превръщането на тези рамки в проекти, привлекателни за финансиране, и в измерими инвестиционни потоци остава трайно предизвикателство.**

Събитието обедини политици, финансови институции, пазарни участници и технически експерти от България, Хърватия, Гърция, Румъния и Словения. Участниците обсъдиха как финансовите инструменти преминават от проектиране към реални сделки и какви условия са необходими за мащабиране на инвестициите на балканските и южноевропейските пазари.

ЗАЩО СДЕЛКИТЕ ВСЕ ОЩЕ СЕ ПРОВАЛЯТ ВЪПРЕКИ НАЛИЧНИТЕ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

Самите финансови инструменти не гарантират инвестиционни потоци или успешно изпълнение на проекти. Въпреки нарастващата достъпност на публични и частни финансови схеми в Европа, значителни пречки продължават да възпрепятстват превръщането им в реални, подходящи за финансиране и мащабируеми проекти.

Затруднения възникват по цялата инвестиционна верига, включително при разработването на политики, подготовката на проекти, техническата валидация, процедурите по подписване, капацитета за изпълнение и генерирането на търсене. В много случаи проектите се провалят, преди да достигнат до финансовите институции, поради слаба техническа подкрепа, фрагментирани управленски структури и недостатъчна зрялост на проектите.

Предизвикателството не е чисто финансово. Инвестициите в енергийна ефективност се формират от регулаторни рамки, институционална координация, пазарно доверие, технически капацитет и поведенчески фактори. Мащабирането на инвестициите изисква по-силно съгласуване между финансовите механизми, управленските структури и реалностите при изпълнението.

Повтарящите се пречки включват:

- фрагментирани проектни потоци,
- слаби механизми за агрегиране,
- административна и процедурна сложност,
- ограничен капацитет на посредниците,
- и нестабилни пазарни очаквания, свързани с променящи се схеми за финансиране.

Различията в изпълнението между европейските политически амбиции и оперативното изпълнение на национално и местно равнище продължават да съществуват, особено в жилищния сектор и този на МСП.

СТРУКТУРНОТО ВЪЗДЕЙСТВИЕ НА ЗАВИСИМОСТТА ОТ БЕЗВЪЗМЕЗДНО ФИНАНСИРАНЕ

Прекомерното разчитане на схеми за 100% безвъзмездно финансиране може да изкриви пазарите и да намали стимулите за участие на частния сектор. В същото време безвъзмездните средства остават от съществено значение за подкрепа на уязвимите групи и за стартиране на пазарна активност.

Многократното въвеждане на нови програми за безвъзмездно финансиране отслабва търсенето на финансови инструменти и насърчава бенефициентите да отлагат инвестиционните решения в очакване на бъдещи субсидии. Това създава нестабилни инвестиционни потоци и подкопава дългосрочното пазарно доверие.

Зависимостта от безвъзмездни средства влияе и върху инвестиционното поведение. В много случаи обновяването вече не се оценява като дългосрочна инвестиция, която генерира спестявания и стойност, а по-скоро като въпрос на публична подкрепа.

Безвъзмездните средства продължават да играят роля, когато се комбинират стратегически със заеми, гаранции и механизми за споделяне на риска. Подходите за смесено финансиране са по-ефективни за подкрепа на устойчивото развитие на пазара и привличането на частен капитал.

Основните наблюдения включват:

- безвъзмездните средства следва все повече да функционират като инструменти, активиращи пазара, а не заместващи го,
- дългосрочната предвидимост на пазара е от решаващо значение за мащабиране на инвестициите,
- а финансовите рамки изискват по-голяма съгласуваност между европейските и националните политически инструменти.

ПРОСТОТА И СТАНДАРТИЗАЦИЯ КАТО ПРЕДПОСТАВКИ ЗА МАЩАБИРАНЕ

Финансовите инструменти се мащабират само когато прилагането им е просто, оперативно управляемо и разбираемо за всички участващи страни. Административната сложност, фрагментираните технически изисквания и обемната документация генерират високи транзакционни разходи и забавят изпълнението.

Опростяването е особено важно за домакинствата и МСП, където размерът на проектите е сравнително малък и административната тежест бързо може да стане непропорционална.

Стандартизираните методологии, хармонизираните технически критерии и опростените процедури за валидация намаляват възприятието за риск и подобряват пазарното усвояване. За финансовите институции оперативната простота е от съществено значение за интегрирането на финансирането за енергийна ефективност в масовите банкови продукти и дигиталните системи за кредитиране.

Стандартизацията надхвърля техническите изисквания и обхваща управленски структури, процедури за изпълнение и комуникационни практики.

Ключовите благоприятстващи фактори включват:

- стандартизирани технически методологии,
- опростени процедури за подписване,
- хармонизирани изисквания за документация,
- дигитална достъпност на финансовите продукти,
- оперативна яснота за банки и бенефициенти,
- Центровете за комплексно обслужване може да играят важна роля, когато са част от по-широка екосистема за обновяване, включваща технически експерти, финансови институции, изпълнители и инициативи за повишаване на осведомеността.

ОСНОВНИ ИЗВОДИ ОТ МЕЖДУНАРОДНОТО СЪБИТИЕ ЗА ОБМЕН НА ОПИТ

- Самата наличност на финансиране не гарантира успешно пазарно усвояване или мащабируеми инвестиционни потоци.
- Затруднения възникват по цялата инвестиционна верига, включително при подготовката на проекти, техническия капацитет, подписването, управлението и изпълнението.
- Прекомерното разчитане на схеми за безвъзмездно финансиране може да подкопае участието на частния сектор и да отслаби дългосрочното развитие на пазара.
- Моделите за смесено финансиране, съчетаващи безвъзмездни средства, заеми, гаранции и капиталови отстъпки, бяха определени като по-устойчиви подходи за мащабиране на инвестициите.
- Опростяването и стандартизацията са от съществено значение за намаляване на транзакционните разходи и подобряване на пазарното усвояване, особено за домакинства и МСП.
- Техническата помощ беше многократно определена като основен механизъм за подпомагане, включително центрове за комплексно обслужване, функциониращи в по-широка екосистема за обновяване от технически, финансови и пазарни участници, както и образователни дейности и дейности за повишаване на осведомеността.
- Стабилните и предвидими регулаторни рамки са необходими за изграждане на дългосрочно пазарно доверие.
- Поведенческите бариери и инвестиционната култура оказват значително влияние върху търсенето на обновяване и усвояването на финансиране.
- Генерирането на търсене остава толкова важно, колкото и самата наличност на финансиране.
- По-силната координация между публичните органи, финансовите институции и посредниците е необходима за създаване на зрели проектни потоци.
- Възпроизвеждането на опита в различни държави изисква адаптация към местните управленски структури, институционалните реалности и пазарните условия.
- Финансирането на енергийната ефективност следва все повече да се разглежда като финансово и управленско предизвикателство.

ЗНАЧЕНИЕ ЗА СЪЗДАТЕЛИТЕ НА ПОЛИТИКИ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

Финансирането на енергийната ефективност среща повтарящи се предизвикателства на южноевропейските, централно- и източноевропейските пазари. Въпреки различията между националните контексти, сходни структурни бариери продължават да засягат прилагането и мащабирането на инвестициите.

Ефективните финансови рамки зависят не само от наличието на средства, но и от съгласувания дизайн на политиките, институционалния капацитет, техническата помощ и пазарното доверие.

Основните послания за създателите на политики и заинтересованите страни включват:

- необходимостта от по-стабилни и предвидими дългосрочни финансови рамки,
- по-силно съгласуване между европейските и националните инструменти за финансиране,
- по-голяма интеграция на техническата помощ в рамките на финансовите механизми,
- подобрена координация между публичните органи и финансовите институции,
- и по-оперативно прости финансови продукти за домакинства и МСП.

Бъдещите финансови рамки ще трябва да съчетаят климатичните цели със социалното включване и практическия капацитет за изпълнение, балансирайки мащаба на инвестициите, устойчивостта на пазара и достъпността за уязвимите групи при подходите за финансиране на енергийната ефективност на европейско ниво.

Резултатите от третата разширена междудържавна работна среща на SMAFIN допринасят за текущите дискусии относно мащабируеми и приобщаващи подходи за финансиране на енергийната ефективност на европейско равнище.

Участници в третото международно събитие на SMAFIN Expanded за обмен на опит

- **Кики Пападопулу**, CRES – Координатор на SMAFIN Expanded
- **Адриен Булие**, служител по политиките, CINEA
- **Алис Коровеси**, управляващ директор, INZEB
- **Камелия Георгиева**, старши експерт по международни и пилотни програми и проекти, Национален Доверителен ЕкоФонд
- **Дияна Безяк**, ръководител на Отдел за финансови инструменти, Министерство на регионалното развитие и фондовете на ЕС, Република Хърватия
- **Йоана Войнеску**, ръководител на Отдел за устойчивост, Banca Comercială Română S.A.
- **Николас Станциоф**, член на Управителния съвет, Латвийски фонд за енергийна ефективност на сгради
- **Елени Джоти**, инженер по строителство и транспорт, магистър, бивш ръководител в Европейската инвестиционна банка (ЕИБ)
- **Ива Петкова**, директор, Дирекция „Развитие, зелено финансиране и комуникации“, Фонд ФЛАГ
- **Деспойна Кузиока**, ръководител на Отдел за климатична и екологична стратегия, Национална банка на Гърция